

The thinker views on formation of a stable state management were outlined in his treatise "Politics". Aristotle says that the form of the state system is set depending on the degree of dominance poor or rich layers. The most stable form of government is a polity in which the prototype of this class stabilizes the state system. Polity combines the best aspects of oligarchy and democracy, it is free from their drawbacks.

In Aristotle's polity supreme power should be concentrated in the hands of the majority, not the minority, the number of supporters of public order should prevail over the number of its opponents in the total quantity of free people. The extremes in any form of government destroy the state. Note that all of this – the ancient thinker's proposed mechanisms to stabilize the socio-political situation in the model of an ideal state. The philosopher devotes considerable space in books V and VI of "Politics" to political stability, factors of its support or loosening.

The main cause of revolution and political system's instability, Aristotle pointed out, is discontent generated by the awareness of citizens inequality. Therefore, to ensure the stability it is necessary to prevent discontent, giving as many people as possible some share of honors, positions and income. The thinker stresses the importance of laws that strengthens the middle class, whose support is crucial for the government.

Despite of the fact that antiquity thinkers didn't use the ethno-political stability term, they analyzed various dimensions of instability, its destroying consequences for states and proposed their own projects of stable state building.

Key words: ethno-political stability, political stability, государство.

УДК 351.86 (746.1.)

ХАЙТАМ НІАМАХ РАХІМ

МЕДІАДИСКУРС ТА СУСПІЛЬНА ДУМКА В США СТОСОВНО ІСЛАМУ І МУСУЛЬМАН НА ПОЧАТКУ ХХІ ст.

Досліджуються трансформація медіадискурсу та суспільної думки в США стосовно ісламу та мусульман після терористичних актів 11 вересня 2001 р., в ході американської військової операції в Іраку, під час підготовки та проведення чергових президентських виборів тощо. Особлива увага звертається на роль медіа у формуванні певних стереотипів та упередженостей американців (іслам як загроза західній культурі, небезпека ісламізації населення внаслідок міграційних процесів, різниця базових цінностей мусульманської та іудейсько-християнської культури та ін.).

Ключові слова: іслам, мусульмани, араби, медіадискурс, суспільна думка, медіа, тероризм, культурні цінності.

© РАХІМ ХАЙТАМ НІАМАХ – аспірант кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов Європейського університету

Рахим Хайтам Неомах. Медиадискурс и общественное мнение в США относительно ислама и мусульман в начале XX ст.

В статье исследуются трансформация медиадискурса и общественного мнения в США по отношению к исламу и мусульманам после террористических актов 11 сентября 2001, в ходе американской военной операции в Ираке, во время подготовки и проведения очередных президентских выборов и др. Особое внимание обращается на роль медиа в формировании определенных стереотипов и предвзятости американцев (ислам как угроза западной культуре, опасность исламизации населения вследствие миграционных процессов, разница базовых ценностей мусульманской и иудейско-христианской культуры и др.).

Ключевые слова: ислам, мусульмане, арабы, медиадискурс, общественное мнение, СМИ, терроризм, культурные ценности.

Raheem Hitham Niamah. Media discourse and public opinion in the USA to Islam and Muslims at the beginning of XXI century

This article investigates the transformation media discourse and public opinion in the US regarding Islam and Muslims after the terrorist attacks of September 11, 2001, during US military operations in Iraq during the preparation and conduct of the presidential elections and more. Special attention is paid to the role of media in the formation of certain stereotypes and prejudices Americans (Islam as a threat to Western culture, the risk of Islamization of the population due to migration, different basic values of Islamic and Judeo-Christian culture, etc.).

Key words: Islam, Muslims, Arabs, media discourse, public opinion, media, terrorism, cultural values.

Мусульманське населення США нараховує приблизно 7 млн. осіб і у списку релігійних меншин займає четвертий рядок. Водночас, темпи приросту мусульманського населення в Америці складають близько 6% в на відміну від корінних американців (0,9%). Саме з таким зростанням чисельності прихильників ісламу в США пов'язані побоювання інших американських громадян і уряду, адже мусульманська громада залишається надзвичайно замкнутою спільнотою¹. Проте ставлення громадян Америки до ісламу та мусульман має певну історію і значною мірою залежало від доле-носних подій, що відбувалися на Близькому Сході.

Можна визначити кілька ключових подій у світі, які негативно вплинули на еволюцію американської громадської думки щодо ісламу ще в останній третині XX ст. По-перше, це нафтове ембарго країн ОПЕК 1973 р., спрямоване проти Сполучених Штатів та інших західних країн. По-друге, близькосхідний конфлікт, який почався зразу ж після утворення Держави Ізраїль у 1948 р., серцевину якого на сучасному етапі становить протистояння між палестинцями та ізраїльтянами. І, по-третє, ісламська революція 1979 р.

в Ірані, яка показала, що держава, заснована на принципах ісламу, може бути не тільки життєздатною в умовах сучасного світу, а й цілком спроможна кинути виклик самим США.

Однак очевидно, що події 11 вересня 2001 р. також стали найважливішим чинником, що загострив міжкультурні відносини і перетворився на каталізатор посилення ісламофобії в США. Саме тоді американці почали сприймати мусульманську релігію і людей, які сповідують її, як загрозу. Крім цього, необхідно враховувати значний вплив на суспільну думку американців інформаційної компанії, яка забезпечувала правомірність бойових дій в Афганістані та Іраку. Велику роль у демонізації ісламу та мусульман відігравали медіа.

Політичні процеси на Близькому Сході досліджували З. Бзежинський, В. Богословський, Т. ван Дійк, А. Давіша, С. Йєнгар, Н. Кошелева, М. Сулова, М. Лінч, Є. Примаков, С.Сміт, К. Хан, М. Хусейн та ін. Серед українських дослідників сучасні тенденції в арабських країнах розглядали Р. Жангожа, Є. Жеребецький О. Коппель, О. Маначинський, Б. Парахнський, Ю. Скорохід, В. Швед тощо.

Проблеми упередженості медіа стосовно висвітлення політичних процесів вивчалися такими експертами, як С. Кідвай, Б. Кландерманс, Л. Пінтак, Д. Поттер, Е. Пул, Б. Сімон та багатьма іншими. Специфіку дискурсів західних та арабських медіа щодо Близького Сходу активно вивчали С. Амелі, Н. Деніел, С. Маранді, З. Сардар, Е. Сейд, Р. Траст, С. Холл та деякі інші фахівці. В США визнаними експертами в сфері медіапрезентацій близькосхідних подій вважаються М. Венстон, М. Дунські, Д. Ібрагім, Р. Кіміно, Б. Накос, Т. Рамадан, О. Торрен-Рей. Також активно використовувалися дані соціологічних досліджень та опитувань Інституту Геллапа, Форуму релігійного та суспільного життя (Pew Forum), ABC News та Washington Post.

Розглянемо зміну медіадискурсу та суспільної думки в США до ісламу та мусульман під впливом, насамперед, терористичних актів 11 вересня 2001 р., а також бойових дій американських військ в Афганістані, Іраку та в процесі президентських виборів 2008 р.

Ставлення американців до ісламу було особливо сприятливим відразу після 11 вересня 2001 р., коли відчуття загрози з боку терористів було найвищим. Для того, щоб ці події не вплинули на чесних мусульман, Конгрес видав «Патріотичний Акт». У той же час цей закон, що надавав більше можливостей й свобод ФБР і ЦРУ для розслідування терористичної діяльності, дозволив спецслужбам

США розгорнути стеження за американськими мусульманами. Однак політику американської влади стосовно ісламу й мусульман в США після подій 11 вересня 2001 р. можна назвати суперечливою: спроби налагодити діалог з мусульманським співтовариством супроводжувалися його переслідуванням.

Президент Дж. Буш неодноразово підкреслював, що США оголосили війну не ісламу, а тероризму. З іншого боку, американський лідер постійно називав розгорнуту урядом США компанію проти міжнародного тероризму «хрестовим походом», що, ображало багатьох мусульман, які пам'ятають своє історичне минуле. Більш того, в списку країн, проти яких Пентагон планував з 2001 р. розгорнути протягом п'яти років бойові дії, всі країни були мусульманськими: Ірак, Сирія, Ліван, Лівія, Іран, Сомалі та Судан².

Але в цілому результат спільних зусиль уряду та медіа з метою запобігання дискримінації мусульман через подачу ісламу у позитивному ключі виявився вдалим. Так само узгоджено діяли політики та представники основних ЗМІ після терористичних актів у Лондоні 7 лютого 2005 р., коли симпатії до американських мусульман в країні також не зменшились. Для більшості американців характерною реакцією були не упередження, а співчуття до невинних мусульман, імідж яких був спалюваний діями екстремістів.

В чому причина такого феномену? Відповідь лежить у площині форми й змісту подачі матеріалів медіа, які зосередилися на руйнуванні звичних стереотипів та демонстрації численних випадків насильницького порушення прав людини на Близькому Сході. Усвідомлення, що нагнітання страху призведе до упередженості, зростання напруженості у суспільстві, головні редактори ЗМІ, які формують суспільну думку американців, свідомо й успішно вирішили протистояти цій тенденції.

Необхідно також наголосити, що перші два з половиною роки після захоплення Багдаду (9 квітня 2003 р.) американськими військами ситуація була відносно мирною. Суспільна думка в США почала радикально змінюватися у 2006 р., коли різко загострилося релігійне протистояння в Іраку і втрати серед американських військ значно зросли. Зокрема, тільки за документами серед цивільного населення країни у 2006–2007 р. загинуло понад 24 тис. осіб³.

Стала очевидною різниця підходів республіканців і демократів стосовно можливостей та шляхів урегулювання кризи на Близькому Сході, боротьби з міжнародним тероризмом. У 2006 р. яскраво проявився ухил правих за політичною орієнтацією ЗМІ до нативіз-

му, що у свою чергу, свідчить про необ'єктивність та упереджених медіа.

Разом з цим слід підкреслити значну роль, яку завжди відігравали медіа у формуванні суспільної думки в США. Так, за результатами дослідження, що були проведені з 1 до 18 серпня 2007 р. форумом релігійного та суспільного життя, 32% американців визначають медіа як найбільш впливові, з огляду формування їхнього ставлення до мусульман. На другому місці (18%) – погляди, обумовлені освітою та особистим досвідом⁴. Про впливовість медіа також свідчать дослідження С. Йенгара, К. Хана, Т. ван Дійка, М. Хуссейна та багатьох ін.⁵

За спостереженнями Б. Накоса та О. Торрес-РейнаЗокрема, у матеріалах медіа правого та лівого крила зразу ж після 11 вересня 2001 р. щодо американських мусульман були характерні теми прав та свобод людини та їх порушень, а також підкреслення патріотизму етнічних арабів, що проживають у США і руйнування стереотипів стосовно того, що вони підтримують тероризм⁶. Але, на жаль, вже тоді у ЗМІ існувала дихотомія щодо оцінки мусульман: американські мусульмани описувалися як миролюбні та патріотичні, в той час як зарубіжні репрезентувалися, переважно, як насильницькі екстремісти⁷.

Водночас радикальні праві політики і журналісти жорстко протестували проти показу мирного характеру ісламу і почали акцентувати увагу на наявності в ньому ідеї джихаду, як основної причини тероризму. Отже американські мусульмани зображувалися як меншина, що відхилилася від істинного вчення пророка Мухаммеда⁸.

Варто вказати ще на одну причину зміщення медіадискурсу консерваторів у 2006 р. Воно було пов'язане з вкрай негативною реакцією мусульманського світу на брудну карикатуру пророка Мухаммеда, яку надрукував датський журнал. Зразу ж після масових демонстрацій протесту та заворушень прихильників ісламу у всьому світі у березні 2006 р. рівень негативного ставлення американців до мусульман значно підвищився⁹.

Все частіше у різноманітних медіа почали лунати думки, де поновому підкреслювалася принципова несумісність ісламських та західних цінностей. Відтак іслам почав розглядатися як пряма загроза традиційній культурі розвинутих країн. Знов актуалізувалося питання щодо демографічної загрози з боку мусульманської міграції. Опитування Інституту Геллапа у 2009 р. показує, що жителі

США з усіх основних релігійних груп найбільш упереджено ставляться до мусульман: «... 53% американців мають про мусульманську релігію «непозитивні» думки»¹⁰.

Поступове зміщення уваги до загрози у сфері культури особливо яскраво проявилось під час обговорення у 2010 р. питання про побудову центру мусульманської общини у Нью-Йорку. Це також було пов'язане а активним обговоренням в медіа питання стосовно істинної релігійної ідентичності кандидата у президенти США Б. Обама у 2007 – 2008 рр.

Ставлення американців до ісламу та мусульман обумовлене також відчутними проізраїльськими настроями. По-перше, громадська думка в США в цілому підтримує зовнішньополітичний курс керівництва держави. По-друге, значну роль відігравала впливова єврейська община, чисельність якої на початку 2000-х рр. досягла 5 млн. 275 тис. осіб. По-третє, ізраїльське лобі має надзвичайний вплив в американських ЗМІ, намагаючись не допустити занадто жорсткої критики на адресу Держави Ізраїль¹¹. При цьому увага, яку приділяють американські медіа (періодична преса – газети і журнали, телебачення і радіо) Державі Ізраїль безпрецедентно. У жодній країні світу щодня не з'являється стільки інформації про Ізраїль, скільки в США, де за своєю інтенсивністю вона значно випереджає повідомлення про інші країни.

Варто відмітити, що джерела отримання інформації громадянами США значною мірою залежать від їхніх політичних уподобань. Зокрема, відповідно до розгалуженого дослідження 2014 р., прихильники ліберальних поглядів довіряють телевізійним каналам CNN, ABC News, CBS News, MSNBC, в той час як консерватори у переважній більшості віддають перевагу Fox News. Значно різниться і довіра до друкованих ЗМІ. Ліберали орієнтуються на The New York Times, The Washington Post, USA TODAY, The Guardian, а у консерваторів очевидних симпатій немає. Виключенням є The Wall Street Journal, якому довіряють майже усі громадяни США безвідносно їхніх політичних переконань¹².

Негативно позначилися на іміджі ісламу та мусульман в США і події арабської весни. Неупередженість західних мас-медіа почала сходити нанівець перед зростанням популярності ісламістських партій, особливо в Єгипті та Тунісі. Почали звучати коментарі, що арабська весна може перетворитися на західну зиму. Висвітлення подій дедалі ставало все більше упередженим і неповним. Кодекс принципів прийнятий Міжнародною Федерацією журналістів, який

артикулював необхідність дотримання певних загальних етичних норм і стандартів (правдивість, акуратність, точність, повнота, неупередженість, об'єктивність, порядність, підзвітність суспільству) все частіше порушувався. Звичайними стали фальшивки, фотошопи, викривлення інформації тощо.

Як зазначає експерт з Близького Сходу К. Спенсер, дуже часто під словом ісламіст розуміється весь спектр течій, від поміркованих прихильників демократії до радикалів¹³. Адже ісламістські партії існують з 1920-х рр., і багато з них увібрали в себе концепти демократичного плюралізму, рівних прав людини тощо. Відтак поняття ісламіст не може бути універсальним та узагальнюючим¹⁴.

Разом з цим американська мусульманська діаспора сьогодні має понад 2 300 мечетей, ісламських шкіл та організацій у всіх 50 штатах. У кожній з них існує своя програма по просуванню ісламських цінностей. Крім того, американські мусульмани мають свої численні видання, свій телеканал «Bridges TV», можливість підключення до світових ісламським каналам, таких як «аль-Джазіра». Християнські церкви, університети, дослідницькі інститути запрошують імамів і ісламських професорів для читання курсів і лекцій.

У США виникли і зміцніли такі потужні громадські структури, як Федерація ісламських асоціацій США і Канади, Рада з американо-ісламських відносин (CAIR), Ісламська спільнота Північної Америки (ISNA), Ісламський конгрес Північної Америки (ICNA) та ін.¹⁵

Відтак ставлення американських громадян до ісламу та мусульман достатньо складне, суперечливе й динамічне та залежить від дії багатьох довгострокових та ситуативних чинників.

1. Сулова М.Н. Исламофобия в США и России: социально-политические особенности проблемы / М.Н. Сулова // Вестник Волгоградского гос. ун-та. Сер. 4, Ист. – 2012. – № 1 (21). – С. 92. 2. Clark W.K. Winning Modern Wars: Iraq, Terrorism, and the American Empire / Clark W.K. – New York : Public Affairs, 2003. – P.130. 3. Smith C. Anti-Islamic Sentiment and Media Framing during the 9/11 Decade / Christopher Smith // Journal of Religion & Society. – 2013. – Vol. 15. – P. 9. 4. Pew Forum survey conducted August 1-18, 2007. Public Expresses Mixed Views of Islam, Mormonism September 25, 2007 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pewforum.org/2007/09/26/public-expresses-mixed-views-of-islam-mormonism/> 5. Iyengar S. Red Media, Blue Media: Evidence of Ideological Selectivity in Media Use. / S. Iyengar, K.S. Hahn // Journal of Communication. – 2009 – Vol. 59. – P. 19-39. 6. Nacos B. L. Muslim Americans in the News before and after 9-11. – [Електронний ресурс] / B.L. Nacos, O. Torres-Reyna // Paper presented at Restless Searchlight: Terrorism, the Media and Public Life Symposium, Cambridge, MA. – Режим доступу : <http://www.apsanet.org/~polcomm/APSA%20Papers/Nacos.pdf>. 7. Ibrahim D. The Framing of Islam on

Network News Following the September 11th Attacks / D. Ibrahim // International Communication Gazette. – 2010. – Vol. 72, No 1. – P.111-25. **8.** Cimino R. No God in Common: American Evangelical Discourse on Islam after 9/11. / R. Cimino // Review of Religious Research. – 2005. – Vol. 47, No 2. – P. 162-74. **9.** Ammitzbøll P. After the Danish Cartoon Controversy / P. Ammitzbøll, L. Vidino // The Middle East Quarterly – 2007. – Vol.14, No 1. – P. 3-11. **10.** Купчинецкая В. Отношение к исламу и мусульманам в США [Электронный ресурс] / В. Купчинецкая // Голос Америки: информационный Интернет-портал, 21.01.2010. – Режим доступа : <http://www1.voanews.com/russian/news/america/Gallup-Poll-Islam-2010-01-21-82309902.html>. **11.** Mearsheimer J. The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy / John J., Walt Stephen M. – New York : Farrar, Straus and Giroux, 2007. – 484 pp. **12.** Mitchell A. Political Polarization & Media Habits [Электронный ресурс] / Amy Mitchell, Jeffrey Gottfried, Jocelyn Kiley and Katerina Eva Matsa. – Режим доступа : <http://www.journalism.org/2014/10/21/political-polarization-media-habits/> **13.** British foreign policy and the “Arab Spring”. House of Commons Foreign Affairs Committee Second Report of Session 2012–13. – London, 2013. – P. 124. **14.** Kherigi I. Tunisia needs real freedom– [Электронный ресурс] / Intissar Kherigi // The Guardian. – 19 January 2011 – Режим доступа : <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/jan/19/tunisia-democratic-unity-government>

Raheem Hitham Niamah. Media discourse and public opinion in the USA to Islam and Muslims at the beginning of XXI century

The dramatic 11 September 2001 attack on the World Trade Center by radical Muslim terrorists thrust the Islamic faith into the national spotlight. Many Americans who had never given Islam a second thought before 11 September 2001 now had to figure out how to make sense of these events and relate to the faith tradition that ostensibly inspired them. Their solutions have ranged from unthinking discrimination – including 481 hate crimes against Muslims in 2002 – to promotion dialogue, peacemaking, and social action. Neither of these extremes, however, typifies the response of the average American. To construct a factual narrative of how Americans’ views unfolded after events of the 11 September 2001, we must turn to survey data that measures public opinion taken together.

Careful study of survey data yields a surprising finding: animosity toward Islam since 11 September 2001 has not been driven primarily by fear of terrorism. In fact, despite feeling intensely threatened by Islamic fundamentalism immediately after terroristic attacks, the public actually then expressed more favorable sentiment toward Islam and Muslim-Americans than at any time before or since. A similar spike in favorable feeling toward Muslim-Americans followed London’s bombings on 7 July 2005. Despite their fear, most Americans responded to these attacks not with prejudice, but rather with sympathy for innocent Muslims defamed by the actions of extremists and targeted by retaliatory hate crimes. Similarly, it was only after Americans’ fear of terrorism subsided that they began to reassess Islam in a more negative way. If anything, fear seems inversely related to prejudice in this case. This runs directly counter to the predictions of Terror Management Theory and the experimental findings that support that theory.

The answer seems to lie primarily in media framing. Media coverage of Muslim Americans in the immediate aftermath of 11 September 2001 focused heavily on reviewing stereotypes and documenting violations of Muslims’ civil liberties. Aware

that fear can lead to prejudice, the shapers of American public opinion self-consciously and successfully sought to counteract that tendency. Opinion-makers relaxed this impulse after the immediate sense of threat subsided, especially in right-leaning media outlets. A gradual increase of animosity toward Islam during the period from 2002 to 2014 coincided with a growth of partisan difference in assessments of the faith. In examining the drivers of shifting attitudes over the course of the following decade, we observe an apparent interactive effect between the news cycle, partisan affiliation, and lack of first-hand knowledge of the faith. This is likely because 1) Democrats and Republicans tend to patronize partisan media outlets, 2) right- and left-leaning media outlets used increasingly divergent frames to represent Islam over the course of the decade, and 3) those with the least personal knowledge of the faith are the most susceptible to these competing media representations.

Importantly, this gradual rise in animosity toward Islam has occurred despite a general increase of knowledge about Islam during the same period, which tends to foster modestly more favorable attitudes. This is because the gains due to education have been more than offset by a negative shift in the attitudes of those who say they know little about the faith.

Largely neutral toward Islam in 2003, the uninformed were overwhelmingly unfavorable toward it later. This suggests that media framing is extremely influential – more so, in some ways, than education – so opinion-makers should carefully weigh the social consequences of their representations. Contrary to the old adage, words can be far more damaging than sticks and stones when broadcast to millions of Americans through television, radio, or the Internet.

Consistent with this shift toward a focus on cultural threat, one of the most dramatic and partisan realignments of public opinion toward Islam was in August 2010, during the controversy over the construction of the Park51 Islamic community center near 9/11's "Ground Zero." This nativist turn was also on display in concerns about Barack Obama's religious affiliation during his 2008 candidacy and early presidency.

Key words: Islam, Muslims, Arabs, media discourse, public opinion, media, terrorism, cultural values.

УДК 322.24

І. С. ПРИБЄГІН

ПЕРСПЕКТИВИ СЕКУЛЯРНОЇ ЄВРЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІЗРАЇЛІ

Проаналізовано перспективи секулярної єврейської ідентичності в Ізраїлі. Розглянуто найважливіші фактори, що впливають або здатні вплинути на неї в майбутньому. Встановлено основні причини іманентної слабкості та нестійкості секулярної єврейської ідентичності в Ізраїлі.

© **ПРИБЄГІН Іван Сергійович** – магістр, відділення політології Інституту соціальних наук Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова